

Remissvar – Låt fler forma framtiden (SOU2016:5)

Sammanfattning

Härnösands kommun har beretts möjlighet att yttra sig över betänkandet ”Låt fler forma framtiden”. Kommunen har valt att endast yttra sig över de delar i betänkandet som rör den lokala demokratin. Dock är det viktigt att understryka vikten av att ha ett starkt partiväsande. Partierna har en vital roll i den representativa demokratin och det finns anledning att fortsätta diskussionen om hur partierna ska stärkas och utvecklas. Det finns också en risk med den väg som utredningen tar, att hitta metoder att stärka direktdemokratin. Om målet är att stärka den representativa demokratin är det viktigt att inte samtidigt undergräva den.

Överlag delar Härnösands kommun utredningens slutsats att det är av yttersta vikt att alla grupper i samhället ges samma förutsättningar att delta i den demokratiska processen. Däremot delar Härnösands kommun inte vissa slutsatser som utredningen gör. Det är viktigt att unga engagerar sig, och att deras samhällsengagemang tas till vara. Frågan är om man bäst gör det genom att skapa speciallösningar, så som halverade mandatperioder eller liknande, eller om det skapar ytterligare skillnader då vissa grupper är med ”på riktigt” och andra får speciallösningar. Risken är överhängande att det skapar större motsättningar än det ger fördelar.

Övergripande brister

Härnösands kommun vill lyfta några delar som vi tycker särskilt saknas eller bör omarbetas:

Åldersrepresentativitet

Betänkandet lägger stor vikt vid att unga ska ges större möjligheter att delta i det demokratiska arbetet. Flera förslag lyfts för att öka ungas inflytande, bland annat försöksverksamhet med sänkt rösträttsålder. Dock framgår det att inte bara unga, utan även äldre över 65 år är underrepresenterade i politiken. (s. 238). Med det i åtanke vill Härnösands kommun understryka vikten av att inte bara fokusera på ungas deltagande utan även äldres.

Partiernas roll i den representativa demokratin

Den representativa demokratin bygger på att det finns starka partier. Betänkandet slår fast att de politiska partiernas roll har minskat över tid. Minskat medlemsantal och svårigheter att rekrytera kandidater till politiska uppdrag är delar i det. Betänkandet väljer att föreslå ett antal åtgärder som ökar direktdemokratin som en lösning. Här ser Härnösands kommun att det finns en risk att den politiska delaktigheten minskar ännu mer som en konsekvens. Fokus får inte hamna på att enbart stärka individens påverkansmöjligheter utanför partipolitiken. Vill vi ha ett starkt partiväsande måste mer fokus ligga på att stärka det.

Härnösands kommuns ställningstagande

Härnösands kommun:

- tillstyrker förslaget om en ny målsättning för demokratipolitiken.
- tillstyrker förslaget att SCB årligen följer upp den sociala representativiteten i de politiska församlingarna.
- tillstyrker förslaget om möjligheten att behålla ett fullmäktigeuppdrag efter flytt.
- tillstyrker förslaget om att kommunallagen ska innehålla bestämmelser om att kommuner och landsting ska verka för att förtroendevalda ska kunna fullgöra sina uppdrag under trygga och säkra former.
- tillstyrker förslaget om att fullmäktige får besluta att en förtroendevald som fullgör sitt uppdrag på heltid eller betydande del av heltid ska få vara ledig från sitt uppdrag under en tidsbegränsad period, dock högst ett år, för att vara föräldraledig. Detsamma gäller sådan förtroendevald som på grund av sjukdom har nedsatt arbetsförmåga.
- tillstyrker förslaget om att fullmäktige ska kunna hålla debatter utan samband med annan handläggning.
- tillstyrker förslaget om att fullmäktige ska verka för att medlemmarna i kommunen eller i kommun inom landstinget har förutsättningar att delta och framföra sina synpunkter inför beslut.
- tillstyrker förslaget att det inte ska vara nödvändigt för initiativtagarna att uppvisa egenhändiga namnteckningar. Det ska vara möjligt att samla in underskrifter via internet.
- tillstyrker förslaget att en nationell webbplats inrättas som ska kunna användas för insamling av folkinitiativ.
- tillstyrker att vid fastställandet av erforderliga namnunderskrifter för att väcka ett folkinitiativ ska antalet röstberättigande kommun- och landstingsmedlemmar anses vara det antal röstberättigande som fanns i kommunen eller landstinget på valdagen vid det senaste ordinarie valet.
- avstyrker förslaget att det ska vara tvingande för kommuner att införa folkmotion.
- tillstyrker förslaget om ett försök med sänkt rösträttsålder.
- tillstyrker förslaget att kommuner och landsting bör tillförsäkra sig att ungas perspektiv ska komma till uttryck i beslutsprocesser.
- tillstyrker förslaget att kunskap om den lokala demokratins funktionssätt ska ingå som en av insatserna i det nationella skolutvecklingsprogrammet.

8. De förtroendevalds villkor

8.3.5 Rätt att behålla uppdrag som fullmäktigeledamot trots flytt

Härnösands kommun **tillstyrker** förslaget om möjligheten att behålla ett fullmäktigeuppdrag efter flytt

Utredningen föreslår att möjligheten att behålla sitt politiska uppdrag trots flytt från kommunen eller landstinget ska utökas till att gälla även ledamöter i fullmäktige.

Härnösands kommun ser positivt på en utökad möjlighet att behålla sina politiska uppdrag efter en flytt. Att ge fullmäktige möjligheten att besluta om bibehållet uppdrag baserat på de individuella möjligheterna att fullfölja sitt uppdrag är positivt.

8.5.2. Förtroendevaldas möjlighet att vara föräldralediga eller sjukskrivna

Härnösands kommun **tillstyrker** förslaget att fullmäktige får besluta att en förtroendevald som fullgör sitt uppdrag på heltid eller betydande del av heltid ska få vara ledig från sitt uppdrag under en tidsbegränsad period, dock högst ett år, för att vara föräldraledig. Detsamma gäller sådan förtroendevald som på grund av sjukdom har nedsatt arbetsförmåga.

Utredningen föreslår att fullmäktige får besluta att en förtroendevald som fullgör sitt uppdrag på heltid eller betydande del av heltid ska få vara ledig från sitt uppdrag under en tidsbegränsad period, dock högst ett år, för att vara föräldraledig. Detsamma gäller sådan förtroendevald som på grund av sjukdom har nedsatt arbetsförmåga.

Härnösands kommun tycker att förslaget är mycket bra och ett viktigt steg i att göra politiska uppdrag tillgängliga för alla grupper i samhället. Dock finns ett behov av att tydliggöra vad som menas med "betydande del av heltid" för att skapa likvärdighet i hela landet.

Det behöver också tydliggöras vad som gäller för de fritidspolitiker som är föräldralediga eller sjukskrivna.

9. Den lokala politikens organisering

9.3.1 Fullmäktige som granskare av styrelsen och nämnderna

Härnösands kommun bedömer att de verktyg som redan finns, exempelvis revisionen, är tillräckliga för att kunna genomföra granskning av styrelsen och nämnderna. Att skapa ett alternativ så som utredningen föreslår, med ett kommunalt konstitutionsutskott eller liknande, riskerar att urholka revisionen och försvaga tillsynen istället för att stärka den.

11. Medborgardialog och samråd i kommuner och landsting

11.5.3 Riktlinjer och principer för hur samråd och medborgardialoger ska genomföras

Härnösands kommun **tillstyrker** förslaget att fullmäktige bör anta riktlinjer eller principer för hur samråd och medborgardialoger ska genomföras.

Det är viktigt att medborgardialog används på ett genomtänkt sätt så att medborgarnas förväntningar motsvarar de förutsättningar som faktiskt finns.

Att fastställa riktlinjer och rutiner i fullmäktige är ett lämpligt sätt att tydliggöra för alla parter vilka spelregler som gäller.

Den digitala tekniken är ett hjälpmedel som inte ska underskattas.

12 Det förstärkta folkinitiativet

12.7.1 Underlätta insamlingen av namnunderskrifter

Härnösands kommun **tillstyrker** förslaget att det inte ska vara nödvändigt för initiativtagare att uppvisa egenhändiga namnteckningar.

Det är viktigt att kommunens resurser läggs på rätt uppgifter, att bedöma namnunderskrifter, är precis som utredningen lyfter, något som kan ta mycket tid och arbetskraft. Väldigt många andra tjänster i samhället kan nu skötas digitalt och det känns rimligt att även detta ska kunna ske digitalt.

12.7.2 En nationell webbplats för namninsamling upprättas

Härnösands kommun **tillstyrker** förslaget att en nationell webbplats ska inrättas som ska kunna användas för namninsamling av folkinitiativ.

Precis som utredningen anser Härnösands kommun att det finns flera fördelar med att kommuner och landsting kan ta emot namnunderskrifter för att folkinitiativ elektroniskt. Det finns inte någon anledning att alla kommuner ska skapa sin egen digitala lösning, utan en nationell webbplats borde vara det mest resurseffektiva sättet att hantera frågan.

13 Medborgarförslag och folkmotion

13.5.1 Folkmotion ersätter medborgarförslag

Härnösands kommun **avstyrker** förslaget att medborgarförslag ska ersättas av folkmotion.

Medborgarförslag är i många fall inte resurseffektivt sett till hur många förslag som kommer in och hur mycket arbete de kräver från förvaltning och nämnder. Det Härnösands kommun vänder sig mot är att det ska vara tvingande att införa folkmotion.

Sveriges 290 kommuner skiljer sig mycket åt och det är inte rimligt att tro att samma typ av medborgardialog och medborgarinflytande fungerar lika bra överallt. Här ser Härnösands kommun att folkmotion visserligen kan vara ett bra verktyg men det kommunala självbestämmandet måste stå högre så tillvida att det ska vara frivilligt att införa folkmotion.

14. Ungas delaktighet och inflytande

14.8.1 Försöksverksamhet med sänkt rösträttsålder

Härnösands kommun **tillstyrker** förslaget att en försöksverksamhet med sänkt rösträttsålder till 16 år genomförs.

Det finns en risk att diskussioner om orättvisor uppstår om bara vissa kommuner väljer att gå med i försöksverksamheten. Med den anledningen finns det anledning att fundera över huruvida försöket ska ske i alla kommuner.

Dessutom kan det bli en svår situation om försöksverksamheten inte lyckas utan att rösträttsåldern, efter avslutat försök, åter höjs till 18 år.

Trots dessa farhågor ser Härnösands kommun att det finns många fördelar med att sänka rösträttsåldern och ser att en försöksverksamhet kan vara en bra väg att gå.

Andreas Sjölander (S)
Kommunfullmäktiges ordförande